

Hujus mutationis ratio est, quia plures Illustrissimi ac Reverendissimi Præsules zelo domus Dei excitati, pietate erga Ecclesiam Romanam, cæterarum matrem et magistram, promoti, ac maximo uniformitatis et unitatis bono convicti, particulare rituale relinquere judicarunt, ut Romanum assumerent, ejusque ritus et cæremonias servarent.

Inter illos dignissimus Archiepiscopus noster, Eminentissimus ac Reverendissimus Dominus VICTOR AUGUSTUS ISIDORUS cardinalis DECHAMPS in Synodo diœcesana, quam anno 1872, prima vice post ultimam Synodum diœcesanam Mechliniensem anno 1607 habitam, solemniter celebravit, decrevit n. 212 : *Ut Ecclesiæ unitas, quæ in eadem fide ac sub uno visibili capite, Beati Petri successore, Romano Pontifice, coalescit, in sacris etiam Religionis nostræ cæremoniis magis magisque eluceat, statuimus, ut in Sacramentorum administratione aliisque ecclesiasticis functionibus, omnes totius diœceseos sacerdotes utantur Rituali Romano, jussi Pauli V edito, quod receptos et approbatos catholicæ Ecclesiæ ritus complectitur.*

Prævidere licet, quod horum celeberrimorum Præsulum exemplo omnes Ordinarii excitati et confirmati, Rituale Romanum brevi sint recepturi, ejusque usum clero suo præscripturi. Tanta igitur, Deo dante, mutatio efficit, ut solum nunc Rituale Romanum explicare et sufficiat et expediat.

Hæc tamen Ritualis Romani explicatio liturgica in usum etiam illorum, qui particulare rituale hucusque retinent, æque haberi poterit, quatenus ritus essentielles et etiam principales ubique conveniunt, et Ritualis Romani cæremoniæ in normam ac regulam toto terrarum orbe deservire debent.

Sexta hæc pars, post receptionem Ritualis Romani

in diœcesi Mechliniensi, bis seorsim impressa sub titulo *Praxis liturgica Ritualis Romani*, in scio auctore, Romam delata est. Eminentissimus ac Reverendissimus Dominus Cardinalis BARTOLINI, tunc temporis Sacræ Rituum Congregationis Secretarius, sequentes litteras gratiosas ad eum dirigere dignatus est.

Perillustris et Rme Domine,

Examen institui in egregio tuo opere Liturgico, cui titulus « PRAXIS PONTIFICALIS SEU CÆREMONIALIS EPISCOPORUM PRACTICA EXPOSITIO IN USUM CATHEDRALIUM ALIARUMQUE MAJORUM ECCLESiarUM, SIVE SÆCULARIUM, SIVE REGULARIUM, UBI OFFICIUM SOLEMNITER CELEBRATUR »; simulque in altero opere, quod inscribitur : « PRAXIS LITURGICA RITUALIS ROMANI ». Utrumque opus inveni adeo perfectum, ac numeris omnibus absolutum, ut nihil desiderandum remaneat. Gratulor ergo tibi, Reverendissime Domine, de tua summa peritia in Sacra Liturgia, et de fructibus quos eris ex tuis laboribus percepturus in Clericis excolendis, ut recta Rituum observantia sacras peragant actiones.

Me interim velim, ut ex corde habeas

Tui, Rme Domine,
Addictissimum Famulum,
DOMINICUM BARTOLINI.

Ex Secretaria Congregationis Sacror. Rituum
die 16 Decembris 1874.

Rmo Dno P. J. B. De Herdt,
Ecclesiæ Metropolitanæ Mechliniensis Canonico.

IN SEPTIMAM EDITIONEM.

Post sextam hujus operis editionem publicata est *editio accuratissima* Breviarii Romani in typographia Polyglotta S. C. de propaganda fide 1877.

Edita etiam est appendix quarta decretorum authenticorum Sacræ Rituum Congregationis ab anno 1868 usque ad finem anni 1877, sive a numero 5386 usque ad 5715.

Item publicatum est hoc anno 1882, 28 Julii Breve SS. D. N. Leonis XIII de non transferendis festis duplicibus minoribus et semiduplicibus.

Ad hanc septimam editionem, quatenus fieri potuit, emendatam et correctam reddendam, in rubricis quæ litteraliter traduntur, secutus sum præfatam editionem accuratissimam Breviarii Romani.

Decreta S. R. C. quæ in quarta appendice habentur, diligenter perlegi, examinavi et cum opere contuli; pauca a S. R. Congregatione aliter statuta mutavi; et plura quæ eadem S. Congregatio determinaverat ac decreverat, operi adjunxi usque ad 125 additiones, præter plurimas pariter novas citationes.

Mutationes quas Breve Sanctissimi Domini Nostri in rubricis Breviarii inducebat, admisi et perfeci.

IN OCTAVAM EDITIONEM

Post septimam hujus operis editionem prodiit decretum 5 Julii 1883 de officiis votivis per annum.

Ad normam Brevis SS. D. N. Leonis XIII de non transferendis duplicibus minoribus et semiduplicibus, per S. Rituum Congregationem peracta est breviarii et missalis correctio.

Prodierunt etiam Ratisbonæ typis Frederici Pustet editiones typicæ missalis, breviarii et ritualis.

Varia quoque a S. R. C. data sunt decreta. Ad hanc octavam editionem, quatenus fieri potuit, emendatam et correctam reddendam, rubricæ missalis, breviarii et ritualis ex præfatis typicis editionibus Ratisbonensibus litteraliter traduntur, et mutationes, quas hæc rubricarum correctio, et recentiora S. R. C. decreta postulabant, peractæ fuerunt.

REIMPRIMATUR.

Mechliniæ, 30 Decembris 1887.

P. C. C. BOGAERTS, VIC. GEN.

IN NONAM EDITIONEM.

Post octavam editionem varia a SACRA RITUUM CONGREGATIONE data sunt decreta. Mutationes, quas recentiora hæc decreta postulabant, in hac nona editione sunt peractæ.

IMPRIMATUR.

Mechliniæ, 15 Septembris 1893.

P. C. C. BOGAERTS, VIC. GEN.

Hoc exordiendo opus, sola omnibus necessaria scribere intendebam: quum autem exinde plura omnibus utilia et aliquibus etiam necessaria omitterentur, negli-

gerentur, et etiam oblivioni traderentur, unde plures abusus oriri necesse fuisset; integram sacram liturgiam, breviori tamen quo fieri potuit modo, proponere et explicare aggressus eram. Hinc factum est, ut operis moles sic excreverit, ut nonnulli brevius expostularent compendium, quod et seminariorum alumnis et omnibus communiter clericis sufficeret. Huic desiderio facili negotio satisfacere potuissem, idque etiam quandoque in animis habui, rationes autem, quæ completum requirebant opus, incompletum superaddere dissuaserunt. Potius expedire visum est, sequentem proponere indicem illorum numerorum, in quibus omnia necessaria traduntur, scilicet :

IN 1 TOMO.

1, 2, 3, 4, 5, 13, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 51 usque ad 62, 64, 65, 66, 67, 70, 71, 72, 73, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 109 usque ad 162, 164 usque ad finem tomi.

IN 2 TOMO.

1, 2, 3, 18 usque ad 34, 36, 49, 128 usque ad 197, 199 usque ad 209, 217 usque ad 223, 227, 228, 229, 232, 233, 239, 241 usque ad 248, 250, 251, 252, 253, 262, 263, 264, 279, 280, 281, 292, 295 usque ad 302, 312, 313, 314, 322, 323, 325, 330, 331, 336, 344, 347, 350, 355, 365 usque ad 374, 376 usque ad finem tomi.

IN 3 TOMO.

3, 4, 5, 6, 7, 15, 16, 21, 34, 43, 51, 52, 53, 54, 69, 74, 75, 109, 110, 118 usque ad 134, 140, 142 usque ad 163, 165, 168 usque ad 173, 178 usque ad 282, 285 usque ad 296, 305 usque ad finem tomi.

Qui hos numeros notare voluerit, satis breve habebit compendium. Cum enim 360 numeri prætermitti sint, et textus, quia citationes ad imam paginæ partem jam ponuntur, notabiliter abbrevietur; numeri omnes notati tomum et dimidium non excedent.

Qui tamen solis his numeris sese applicat, necessariam liturgiæ notitiam sibi comparabit, aliquam de reliquis minus necessariis ideam acquirat, et saltem cognoscet, quo in loco singula ponantur et tractentur.

Unusquisque etiam completam sacræ liturgiæ praxim habebit, in qua quoque occurrente casu, suæ directionis regulas invenire poterit.

PARS I.

RUBRICÆ GENERALES MISSALIS.

RUBRICARUM DEFINITIO ET DIVISIO.

1. Officium ecclesiasticum dicitur Liturgia, quod idem est ac officium publicum; quia omnia quæ fiunt in Ecclesia, et præcipue sacrum missæ sacrificium, publice celebrantur. Inde dicitur Liturgia S. Jacobi, S. Basilii, S. Chrysostomi; Liturgia Græca, Romana, etc. Leges autem in Liturgia servandæ dicuntur rubricæ a rubro colore, quo olim et hodiedum adhuc imprimuntur.

Rubricæ sunt regulæ, juxta quas officium divinum persolvi, missæ sacrificium celebrari, et Sacramenta administrari debent.

Dividuntur 1° in essentielles, quæ sunt de necessitate, et sine quibus sacra subsistere nequeunt; et accidentales, quæ tantum pertinent ad ornatum, instructionem, piam commemorationem, mysticam significationem, etc.

2° In ordinarias, quæ semper fieri debent; et extraordinarias, quæ quandoque licite omitti possunt aut debent.

3° In præceptivas, quæ obligant sub peccato; et directivas, quæ non obligant, sed proponunt quid sit agendum per modum consilii et instructionis.

OBLIGATIO RUBRICARUM MISSALIS.

2. An rubricæ missalis sunt præceptivæ vel directivæ, seu an obligant sub peccato?

R. Licet quidam dicant rubricas esse directivas tantum, et non obligare; horum tamen sententia, ait Quarti (1), est procul dubio falsa, et plus quam falsa. Adeoque ut dicit Bened. XIV (2): « Ipsa communis omnium sententia docet, » rubricas esse leges præceptivas, quæ obligant sub mortali » ex genere suo. » Probatur ex Conc. Trid. *sess. 7, de Sac. in gen., can. 13*: « Si quis dixerit, receptos et approbatos » Ecclesiæ Catholicæ ritus, in solemnibus Sacramentorum ad- » ministratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine » peccato a ministris pro libitu omitti, aut in novos alios » per quemcumque ecclesiarum pastorem mutari posse; » anathema sit; » et ex Bulla S. Pii V, quæ missali præponitur, in qua habetur: « Mandantes ac districte omnibus... » in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes, ut... missam » juxta ritum, modum ac normam, quæ per missale hoc a » Nobis nunc traditur, decantent, ac legant, neque in missæ » celebratione alias cæremonias vel preces, quam quæ hoc » missali continentur, addere vel recitare præsumant. » Unde SS. D. N. Pius IX in litteris Apostolicis *Quanta cura* 8 Decembris 1864 docet: « Silentio præterire non possumus » eorum audaciam, qui sanam non sustinentes doctrinam » contendunt illis Apostolicæ Sedis judiciis et decretis, » quorum objectum ad bonum generale Ecclesiæ, ejusdem- » que jura ac disciplinam spectare declaratur, dummodo » fidei morumque dogmata non attingat, posse assensum et » obedientiam detrectari absque peccato, et absque ulla » catholicæ professionis jactura. Quod quidem quantopere » adversetur catholico dogmati plenæ potestatis Romano » Pontifici ab ipso Christo Domino divinitus collatæ univer-

(1) Quæst. præem. s. II, p. 1.

(2) De sac. Mis. s. II, § 102, edit. Lov.

» salem pascendi, regendi et gubernandi Ecclesiam, nemo » est qui non clare aperteque videat et intelligat. »

Hæc sententia juxta quosdam ad omnes missalis rubricas, etiam extra missam servandas, rigore extenditur (1); sed juxta Quarti, Merati, S. Alph. de Ligorio et plures alios ab his citatos (2) limitatur ad rubricas intra missam servandas: adeo ut hæc omnes et solæ, quæ præscribuntur in actu celebrationis servandæ, sint præceptivæ, nisi ratio consilii exprimatur, ut quoad recitationem *Dies iræ* in missis quotidianis pro defunctis; et contra directivæ sint illæ, quæ disponunt, quid sit dicendum vel faciendum ante vel post missæ celebrationem, nisi aliunde constet de præcepto ex jure vel consuetudine. Ratio est, quia Concilium Trid. et Bulla S. Pii V expresse et indistincte loquuntur de ritibus et cæremoniis servandis in ipsa administratione et celebratione absque ulla exceptione; ergo extenduntur ad omnia verba et actiones, ex quibus missa componitur a principio usque ad finem: loquuntur tamen tantum de ritibus et cæremoniis in ipsa administratione et missæ celebratione servandis; adeoque eorum præceptum ad alia non extenditur.

An rubricæ in missa solemnibus servandæ a ministris, sunt præceptivæ vel directivæ tantum?

R. Juxta Quarti (3) communiter tantum sunt directivæ, quia præceptum S. Pii V ad illas minime extenditur; Turrinus tamen (4) contendit prædictum præceptum S. Pii V æque obligare sacerdotem et sacros ministros, cum et ille et isti requirantur ad celebrandam missam juxta præscriptum S. Pii V: huic favet decretum *S. R. C. 19 Aug. 1651* (5).

3. Quanta est obligatio rubricarum missalis?

R. Rubricæ præceptivæ obligant sub mortali in materia gravi, et sub veniali ex parvitate materiæ aut inadvertentia.

(1) Falise introd. § 1; Bouvry, Rev. cath. 1865, fol. 98 et 146

(2) Quarti loco cit. et p. seq.; Merati p. 3, tit. XI, n. 1 et 2; Lig. theol. mor. I, 6, n. 399; Statuta Dioc. Leod. p. 8 et 170.

(3) Quæst. præem. s. II, p. 2.

(4) Apud Merati p. 3, tit. XI, n. 1.

(5) N. 1480-1627, 2.

Verba concilii Trid. et S. Pii V id satis probant. Rubricæ autem directivæ per se non obligant sub peccato, quia sunt tantum materia directionis et instructionis, et non præcepti. Illud tamen notandum, quod scribit Gardellinus (1), quod nollet audire a sanctuarii ministris, quasi pro libitu liceat a sanctissimis illis regulis declinare, quæ licet positivum præceptum non importent, sapienti tamen consilio datæ sunt.

Dicuntur rubricæ directivæ *per se* non obligare, quia plura continent, quæ jure communi obligant sub peccato etiam mortali, ut jejunium naturale ante celebrationem; 2° quia ratione contemptus et scandali possunt transire in peccatum etiam mortale; et 3° quia communiter non deest culpa venialis ratione pravi finis vel motivi inducentis ad earumdem transgressionem, prout plurimum esse solet torpor animi, negligentia, vel nimia ad alias occupationes præcipue vanas et sæculares propensio (2).

Colligitur 1° nihil omitti posse eorum, quæ facienda vel recitanda præscribuntur in missa; ita ut omissio sit peccatum vel mortale, si materia sit gravis et notabilis, vel veniale, si materia levis sit et modica. Quænam autem materia sit notabilis, et quænam levis, difficillimum est invenire et periculosissimum definire. Auctores tamen communiter conveniunt, omissionem partis ordinariæ, quæ semper fit aut dicitur, per se esse mortalem, nisi levitas materiæ excuset; omissionem vero partis extraordinariæ, quæ non in omni missa fit aut dicitur, per se esse venialem. Sic mortale est, voluntarie omittere confessionem cum aliis in principio missæ, totam epistolam, evangelium, collectas principales, panis et vini oblationem, præfationem, elevationem S. Hostiæ aut Calicis, fractionem Hostiæ, ejusque commixtionem cum S. Sanguine, purificationem calicis, integram orationem in canone: contra veniale est, omittere *Judica, Gloria, Credo*, collectas minus principales, sequentiam, tractum, præfationem propriam, *communicantes* aut *hanc igitur* propria;

(1) Decr. 4453-4603, 1.

(2) Quarti quæst. proœm. s. VI, p. 1; Cavalieri tom. 5, c. 2, II.

unam aut alteram crucis signationem, genuflexionem, capitibus inclinationem, aut oculorum elevationem; item in missa solemnem incensationem, etc. (1).

Inde sequitur debiles et infirmos non posse celebrare, si partem notabilem uti elevationem S. Hostiæ (2), vel partium minorum notabilem quantitatem omittere debeant. Si solum genuflectere nequeant, celebrare possunt, secluso scandalo (3).

Colligitur 2° nihil addi posse precibus et actionibus in missa præscriptis, et eo magis quidem, quia peccatum commissionis natura sua gravius est peccato omissionis, et in hac re magis expositum errori et superstitioni. Unde Concilium Tridentinum Episcopis præscribit (4) ut "caveant, ne sacerdotes ritus alios, aut alias cæremonias et preces in missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ, ac frequenti et laudabili usu receptæ fuerint." Certum est apud omnes, esse mortale aliqua addere animo introducendi novum ritum; quælibet etiam additio, si notabilis sit quantitatis et alta voce proferatur, gravem culpam inducit; ex indiscreta autem devotione addere collectam ex eodem missali, vel *Pater, Ave, Credo* aut *Gloria* non excedit culpam venialem, seclusa tamen magna difformitate aut scandalo, quod occurrere posset, si data opera in missa de *Requiem* diceretur *Gloria* aut *Credo*. Quidam etiam, aliis contradicentibus, ab omni peccato excusant, secreto addere aliquam orationem jaculatoriam, v. g. in elevatione *Adoramus te, Te ergo quæsumus*, vel infra cantum *Gloria* et *Credo* submissa voce et memoritur recitare aliquam orationem (5).

Colligitur 3° in precibus et actionibus nihil mutari posse

(1) S. Alph. de Ligorio lib. 6, n. 404 et seq.; Cavalieri t. 5, c. 2; Quarti quæst. proœm. s. III; Collet de ss. Myst. c. 1.

(2) S. R. C. 2 Jul. 1661, n. 1969-2116.

(3) Quarti p. 1, tit. XVII, d. 1; Cæsaremonto de Cærem. m. in gen. n. 10 ad. 3.

(4) Sess. XXII, in decreto de observandis in celeb. M.

(5) S. Alph. de Ligorio l. 6, n. 411; Quarti quæst. proœm. s. IV, p. 2 et 3; Cavalieri t. 5, c. 2, VI et VII.

sub mortali in materia notabili, v. g. verba orationis canonicis ite mutare, ut non maneat debitus sensus; et sub veniali in materia levi, v. g. epistolam aut evangelium in aliud mutare, in cornu altaris recitare, quod esset dicendum in medio, etc. (1).

Quantum peccatur, si plures partes minus notabiles omitantur, addantur, aut mutantur?

R. Cum hæ partes in eodem sacrificio coalescant; si simul sumptæ notabilem materiam constituent, inducunt peccatum mortale (2). Materia censetur notabilis, si v. g. in partibus ordinariis tot verba omitantur, ut adæquent quantitatem integræ epistolæ aut evangelii, non nimis prolixi nec nimis brevis; vel si tales omissiones, additiones aut mutationes fiant, ut iudicio prudentum ad quantitatem notabilem perveniant (3).

4. Hac occasione not. 1º cum S. Alph. de Lig. (4): « Hinc » dicimus, difficulter posse excusari a mortali sacerdotem, » qui infra quadrantem missam absolveret, etiamsi sit ex » brevioribus, quia impossibile est, quin omitantur aut » verba aut cæremoniæ, vel saltem committantur duo graves defectus, et irreverentiæ erga Sacramentum, et gravis » scandali erga populum. »

Not. 2º cum Bened. XIV: « Missa ex unanimi scriptorum » opinione ad tertiam horæ partem saltem debet pertinere, » neque horæ dimidium excedere » quia minori spatio non possunt omnia debito modo peragi, et longiori tædio esset adstantibus (5).

Not. 3º quod jubet Bened. XIII in *Conc. Rom. tit. 15, cap. 1*, ut « non pro libito inventi et irrationabiliter inducti, » sed recepti et approbati Catholicæ Ecclesiæ ritus, qui in » minimis etiam sine peccato negligi, omitti, aut mutari

(1) Quarti loco cit. s. V.

(2) S. Alph. de Ligorio 1, 6, n. 400 aliisque locis cit.

(3) Quarti loco cit. s. III, p. 2 et 6; Cavalieri t. 5, c. 2, n. III.

(4) Loco cit. et de cæremoniis missæ cap. 1.

(5) De sac. M. s. II, ed. Lov. § 215-219; item, instit. 34, VI; Quarti p. 1, tit. XVI, d. 6; S. Alph. de Ligorio lib. 6, n. 400.

» haud possunt, peculiari studio ac diligentia serventur » (1). Et contra quod notat Quarti (2), obligationem rubricarum non esse accipiendam in rigore metaphysico, cum simus in moralibus, sed morali et humano modo; ita ut satis sit, eam diligentiam adhibere, quam communiter timorati sacerdotes et sui muneris studiosi adhibere solent.

DE SACRÆ RITUUM CONGREGATIONIS DECRETIS.

5. Præter rubricas missalis, breviarii, ritualis aliorumque librorum liturgicorum Ecclesiæ Romanæ, habentur etiam decreta Sacræ Rituum Congregationis, quæ pariter censeri debent tamquam regula proxima eorumdem rituum; quia hæc S. R. Congregatio facultatem habet interpretandi et declarandi quæcumque dubia, quæ circa ritus insurgunt; ejusque resolutiones habentur tanquam Pontificis oracula, quatenus Pontificem ipsum in hac parte repræsentat, ejusque auctoritate agit (3). Sic S. R. Congregatio in *dec. 23 Maji 1846* (4), a Pio IX approbato, rescripsit, quod « Decreta a S. C. » emanata, et responsiones quæcumque ab ipsa propositis » dubiis scripto formiter editæ eamdem habeant auctoritatem, ac si immediate ab ipso Summo Pontifice promanarent, quamvis nulla facta fuerit de iisdem relatio Sanctitati » Suæ. » Et proinde, cum « Episcopi non possint esse iudices ad declaranda dubia super sacris ritibus et cæremoniis exorta (5); si quid dubii in Rubricis occurrat, recurrendum ad eamdem S. C. pro declaratione » statuit eadem S. R. Congregatio 17 *Sept. 1822* (6), Pio VII approbante, decretumque publici juris fieri mandante.

(1) Gardellini in instr. Clem. § 36, n. 18.

(2) Quæst. præm. s. II, p. 2.

(3) Merati p. 3, tit. XI, 3; Guyetus, l. 1, c. 2, q. 2.

(4) N. 4905-5051, 7.

(5) S. R. C. 11 Junii 1605, n. 117-263, 1.

(6) 4440-4590, 1.